

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A husdrágaság.

— A főváros a kormánynál. —

A főváros törvényhatósági bizottsága a husdrágaság dolgában készített memorandumát ma délután tizenkét óra után nyújtotta át a képviselőház elnökének, a miniszterelnöknek és a reszortminisztereknek. A főváros küldöttsége a parlament kupolatermében gyülekezett. Ott voltak: *Fülepp* Kálmán főpolgármester, *Bárczy* István dr. polgármester, *Vaszilievits* János dr. alpolgármester, *Folkusházy* Lajos tanácsos, *Devecis* Ferenc középítési igazgató, *Hanvái* Sándor előljáró, továbbá *Márkus* József, *Heltai* Ferenc dr., *Vázsonyi* Vilmos dr., *Pető* Sándor dr., *Benedek* János országgyűlési képviselők, *Lers* Vilmos miniszteri tanácsos, *Falk* Zsigmond, botfai *Hűvös* József és *Wodiáner* Artur udvari tanácsosok, *Morzsányi* Károly, *Ehrlich* G. Gusztáv, *Radocza* János és még vagy ötven bizottsági tag.

A küldöttséget *Fülepp* Kálmán főpolgármester vezette, a ki ugy a Ház elnöke, mint a kormány tagjai előtt kifejtette a főváros álláspontját, mely a szerb határ megnyitását tartja az egyedül alkalmas módnak a husdrágaság enyhítésére. A miniszterelnök kijelentette, hogy az élőállatoknak Szerbiából való korlátlan behozatala nagy nehézségbe ütközik. Ausztriában ugyanis egy fölhatalmazási törvény van, a melynek alapján a kormány mindenféle külföldi szerződések megkötésére föl van hatalmazva, de ebben a szerződésben egyenesen ki van mondva, hogy élőállatok behozatalát megengednie nem szabad. Minthogy pedig külügyi szerződésről van szó, nekünk Ausztriával egyezően kell eljárunk. A szerződés 1915-ig köt bennünket. A kormány komolyan foglalkozik a baj orvoslásával s reméli, hogy meg is fogja találni annak módját.

A küldöttséget először *Berzeviczy* Albert, a képviselőház elnöke fogadta, a kinek *Fülepp* Kálmán főpolgármester vázolta a fővárosban uralkodó husdrágaságot és kérte őt, hogy a törvényhatóság memorandumát terjessze a képviselőház elé.

Berzeviczy Albert kijelentette, hogy annyira át van hatva ennek az ügynek a fontosságától, hogy nem kételkedik benne, hogy a törvényhozás bölcsesége meg fogja találni azt a módot, a mely minden hazafi megnyugvására e fontos kérdés megoldását eredményezi. A küldöttség a képviselőház elnökét zajosan megéljenezte.

Az elnök távozása után *Héderváry* Károly gróf miniszterelnök, *Hieronymi* Károly kereskedelmi miniszter és *Serényi* Béla gróf földmívelésügyi miniszter jelentek meg a teremben.

A főpolgármester a következő beszédet intézte a kormány tagjaihoz:

Nagyméltóságu Miniszterelnök Ur! Nagyméltóságu Miniszter Urak! Kegyelmes Uraink! A főváros lakossága évek óta sulyosan érzi az élelmiszerek folyton növekedő drágulását, a szegényebb néposztályra s a kötött keresetű középosztályra pedig a drágaság immár elviselhetetlen mértékben nehezedik. Ez a helyzet arra indította a főváros törvényhatóságát, hogy a lakosságának egészségét és munkaképességét, sőt sok esetben egyenesen megélhetését veszélyeztető drágaság kérdésével foglalkozzék és tekintetben szaktanácskozás tartását határozta el, a mely hivatva lesz az élelmiszerek drágulásának okaival és orvoslásának módozataival behatóan foglalkozni. Ez a tanácskozás legközelebb fog megtartatni.

De törvényhatóságunk kötelességének tartotta, hogy az élelmiszerek közül a husdrágaság kérdését külön és az ankét bevétele nélkül már most sürgősen tárgyalja, egyrészt mert a létfontartásához szükséges élelmiszerek között különösen a husnál, ezen elsődrendű élelmiszergélelnél a drágulás olyan kivételes mérvet öltött, hogy ez a jelenség a lakosság minden rétegében méltán kelt nap-nap mellett jogos panaszkodást, másrészt pedig, mert a husnál a drágaság legfőbb oka annyira nyilvánvaló, hogy ez minden szaktanácskozás nélkül is megállapítható. (Ugy van!)

A törvényhatósági bizottság előtt ugyanis, mely a kérdést behatóan megvizsgálta, kétségtelennek látszik, hogy az országos husdrágaság oka elsősorban az, hogy az utóbbi években állattenyésztésünk nemcsak nem tartott lépést azzal a folyton növekvő kereslettel, a mely egyfelől kiviteli piacainkon, másfelől pedig a belföldi fogyasztás terén a lakosság szaporodása, kereseti viszonyainak javulása általánosan a fokozottabb igények következtében mind nagyobb mértékben előállott, de sőt, hogy állattalományunk az országban a legutolsó években meg is csökkent. (Élénk helyeslés.)

Ez a sajnos körülmény a magas kormány részéről e napokban előterjesztett állami költségvetésben is konstatacióként és a depekorációból származó bajok enyhítésére nagyobb összeg vétetett föl a költségvetésbe.

Ilyen körülmények között mindaddig, a míg állattenyésztésünk a magas kormány hálával fogadott gondoskodása és segítségével az ország állományát ismét meg nem növeli, a mi csak évek múlva érhető el, a székesfőváros törvényhatóságának meggyőződése szerint a főbajnak orvoslását kizáróan a kínálatnak gyors és sikeres fokozása által lehet elérni s erre nem lát más módot, mint hogy a Szerbiából való élőállat-behozatal sürgősen lehetővé téssek ugy, a mint ez a multban is már meg volt engedve. (Ugy van! Élénk helyeslés.)

A főváros törvényhatóságának ettől a megfontolt állásfoglalásától természetesen mi sem áll tovább, mint hogy azzal hazai mezőgazdaságunkat és állattenyésztésünket bármiképpen is hátrányosan érintse. (Ugy van!) A multban szerzett tapasztalat a mellett bizonyít, hogy a szerb állatbehozatal sem a hazai állattenyésztésnek, sem pedig a hazai állatértékesítés méltányos igényeinek ártalmára nem is lenne, sőt meggyőződésünk szerint hozzájárulna a hazai depekoráció enyhítéséhez, a mi mezőgazdaságunknak is kétségtelen érdekében áll.

Szerbiából való élőállat-behozatalra pedig a főváros azért helyez sulyt, mert a Balkánországo kból megengedett husbehozatal ugyszólván semmit sem jelent a helyzet javítására.

Nagyméltóságú miniszterelnök és miniszter urak! A midőn törvényhatósági bizottságunk megtagyása folytán az erre fölkért fővárosi országgyűlési képviselőkkel együtt megjelentünk nagyméltóságok előtt, hogy a főváros határozatát és kérelmét küldött-ségileg tolmácsoljuk, ama mélyen érzett meggyőződésünknek adunk kifejezést, hogy Nagyméltóságok ezt a főváros élelmiszere nézve oly fontos és nagy horderővel bíró kérdést is mindenkor tapasztalt jóindulatú gondozásukban fogják részesíteni. (Helyeslés.)

Van szerencsénk a törvényhatósági bizottság fölterjesztését nagyméltóságoknak mély tisztelettel ezennel átadni és kérem nagyméltóságokat, hogy azt kegyesen fogadják és a fővárosnak abban kifejezett kérését teljesítsék s illetve ez irányban a szükséges intézkedéseket sürgősen megtegyék méltóztatásuk.

Héderváry gróf miniszterelnök átvéve a memorandumot, a következőkben válaszolt:

Méltóságos Uram! Igen tisztelt Uraim! Az Önök megjelenése, ugy látom, csak egy minden alkalommal megújuló örvedetes körülménynek a tanúsága. Hiszen jó és rossz időkben egyaránt a főváros lakossága és annak törvényes képviselete ad kifejezést érzelmeinek és agályainak. A midőn egyrészt örömmel konstataciókat, másrészt igazat adok Önöknek abban, hogy a mostani, az ország egész lakosságára nyomasztólag ható drágaság, a mely jóformán az élelmiszereknek minden ágára kiterjed, nagyon sújtja népünknek különösen azt a részét, a mely fix jövedelemhez van kötve. És így intelligenciánknak éppen azt a részét sújtja legjobban, a mely a nemzeti élet legerősebb faktora. (Helyeslés.) De ez a jelenség, Uraim, nem lokális jelenség, hanem azt lehet mondani, világjelenség. Nemcsak a nyugat-európai államokban találkoznak ezzel a kellemetlen jelenséggel, hanem még Északamerikában is igen sok nagyon kellemetlen erupcióra adott az alkalmat. Annál nehezebb az orvoslást megtalálni, mert a körülöttünk élő világ is ugyanannak a bajnak van kitéve. Mindnyájunknak erőmegfeszítésbe fog ke-
rülni, hogy megtaláljuk az igazi okot és az orvoslásnak különféle módszereit is.

A mint fölterjesztésükben méltóztatnak említeni, a husdrágaság a főlzaporodott népesség mindenre nagyobb fogyasztóképességének a következménye. Viszont ez mindenre nézőleg megjavult kereseti viszonyaira is mutat. A milyen örvedetes jelenség ez, mert hiszen a husfogyasztás mindig kapcsolatos a jólét mértékével, rá kell még mutatnom arra, hogy talán annak a következményeképpen, hogy ilyen gyorsan fejlődött lakosságunk az

utóbbi időben, nagyon egyoldalú a fogyasztásában és a minthogy országszéltében jóformán a főtáplálószer a kenyér, ugy a városokban a hus a népesség legfőbb tápszere. Ez az egyoldalú fogyasztás is növeli különösen a városokban a husdrágaságot, nemcsak azért, mert más élelmiszerekhez kevésbé nyul a nép, de meg a husfogyasztásnál is egyoldalúsággal találkozunk, mert hisz vannak husneműek, a melyeknek árai aránylag olcsók a többi élelmiszerekhez képest. A birka-, a bányahus, de meg a vadhusnak az ára is viszonyitva más husneműekhez olcsó és a piacon sok esetben majdnem eladhatatlan, holott annak nagyobb fogyasztása mindenre nézőleg szükségesül visszahatna a mostani igen magasra emelkedett marha- és borjухusárakra. Nálunk egy bizonyos luxusnak a kifejezője, hogy különösen oly sok borjухust fogyasztanak, a mi azonban leginkább hat vissza az állattenyésztés fokozására, mert hisz ez utját vágja a marhaállomány szaporodásának, a mi pedig viszont igen nagy mértékben járulhatna hozzá a drágaság enyhítéséhez.

A miniszterelnök beszéde további folyamán a kivitel korlátozásáról szólt és azt mondta, hogy a kivitelből származó jövedelem igen nagy részét teszi az ország lakossága jövedelmének, mert például 1908-ban közel 200 millió volt az az összeg, a mely a külföldre szállított marha után az országba jött. Az állatkivitel korlátozásának orvoslási módját tehát érvényesíteni nem lehet, már a főnálló szerződések értelmében sem.

A mi a szerb szerződést illeti, a megkötött, de még életbe nem léptetett szerződés 15.000 darab szárvasmarha és 50.000 darab sertés behozatalát engedélyezi. A miniszterelnök megengedi, hogy ez a szám nem alkalmas arra, hogy a husdrágaság enyhítésére nagyobb befolyást gyakoroljon, de korlátlan számban még sem lehet beengedni a szerb marhát. Tudvalevő ugyanis, hogy hosszú ideig tartó tárgyalások alapján szerződünk Szerbiával és jutotunk ilyen megegyezésre. A szerződés életbe ugyan még nem lépett, de ennek oka az, hogy Szerbiának kell megtenni a kezdő lépést, a szkupstinát azonban még össze sem hívták. Mihelyt ott megkezdik a tárgyalást, a mi törvényhozásunk is tárgyalásba veszi a szerződést és siettetni fogja annak törvényvé válását. Némileg segítve lesz a bajon ez által is.

A mi az élőállatoknak beengedését illeti, ez a legalkalmasabbnak látszanék, de igen nagy nehézségbe ütközik. Ausztriában ugyanis egy fölhatalmazási törvény van, a melynek alapján a kormány mindenféle külföldi szerződések megkötésére föl van hatalmazva, de ebben a szerződésben egyenesen ki van mondva, hogy élőállatok behozatalát megengednie nem szabad. Minthogy pedig külügy szerződésről van szó, nekünk Ausztriával egyezően kell eljárunk. A szerződés 1915-ig köt bennünket.

Az állatvámoknak a leszállítása körülbeül ugyanezen elbírálás alá esik, s ehhez még hozzájárul, hogy a törvényhozás hozzájárulása nélkül e tekintetben nem vagyunk képesek semmit sem tenni. A kormány tegnap is foglalkozott ezzel a nagyon fontos kérdéssel és nagyon jól tudja, hogy semmiféle olyan módot sem szabad figyelmen kívül hagynia, a mely e nagy baj enyhítésére szolgálhatna. Megfontolta még azokat a kérdéseket is, a melyeket a sajtó vagy más tényezők vetettek felszínre és ezek között fölmerült a husfogyasztási adó kérdése is. E tekintetben arra az eredményre jutotunk — ugymond a miniszterelnök — hogy ennek nem volna meg a kedvező eredménye, mert ha a kormány meghozná ezt az áldozatot és teljesen elengedné a husfogyasztási adót, ez csak ugy történhetné meg, ha másfelől a város is elengedné a maga illetékeit. Ez pedig azzal a nehézséggel is járna, hogy például az állami husfogyasztási adó biztosítása szerződések által történt és ez az intézkedés a szerződések fölbontására vezetne, a mikor nagy kártérítési igények állhatnának elő. Ez minde-
nyütt megintatná a városok háztartását, hiszen erre a jövedelemre is van alapitva a városok háztartásának egyensulya. De kérdés az is, hogy ez a fogyasztók javára esné-e, mert bizonyos, hogy a hasznót nem a közönség látná.

El kellett tehát tekinteni ennek a módozatnak igénybevételét is. Mondhatom, hogy bármiképpen erőltettük is meg magunkat, nem tudtuk megtalálni azokat a módokat, a melyek ennek a népünkre nyomasztólag ható bajnak enyhítését szolgálják. Hisz a külföldön, a nyugati államokban is mindenütt foglalkoztatja a kormányokat és az elméket az a kérdés, miként lehetne a bajon segíteni, de még sehol sem jutottunk olyan megoldásra, a mely célravezető volna. Egész őszintén és nyíltan megmondom, a kormány nem zárkóznék el attól sem, hogy pénzáldozatokat hozzon, föltéve, hogy oly orvoslási mód kínálkoznék, a mely teljesen célravezető volna. Meg vagyok arról győződve, hogy ha valaki ilyen pozícióval állna a törvényhozás elé, ez is a legszívesebben járulna hozzá az ilyen áldozatok megszavazásához. Mi a magunk részéről is mindenféle tervnek és módnak a kifürkészésére és kikutatására fordítjuk a legnagyobb gondot és a külfölddel való érintkezés és szakértők kiküldése által igyekszünk megtalálni azokat a módokat, a melyek nálunk is célravezetőek volnának.

Beszédét így végezte: Sohasem fogunk megfe-

ledkezni arról az érdekről, a mely önöket ide vezette hozzánk, a főváros érdekéről, a mely az országnak diszét és szívét képezi és a mely igényeinek kielégítése mindenre nézőleg legfőbb gondunk lesz.

Kérem önöket, hogy azzal a megnyugyással távozzanak, hogy mi komolyan igyekszünk a bajt orvosolni. Ez azonban, miután nem lokális, hanem az egész világon mutatkozó baj, nem speciális orvoslási eszközökkel lesz orvosolható, hanem e téren egütt kell működnie nagyon sokaknak, nemcsak bel-, hanem külföldi faktorokkal is, hogy e nagy baj enyhítésére a legalkalmasabb módokat megtaláljuk.

A miniszterelnök beszédét a deputáció tagjai tetszéssel fogadták.

A miniszterelnök és a reszortminiszterek ezután még hosszasan társalogtak a küldöttség tagjaival.

Tanárok és tanítók a fizetésrendezésért.

A székesfőváros elemi, polgári és felső kereskedelmi iskoláiban alkalmazott tanárok, tanítók és óvónok ma délután hat órakor az Ujvárosháza közgyűlési termében, a fizetésrendezés ügyében egyetem ülést tartott Zigány Zoltán polgári iskolai igazgató elnöklésével. A megalakulás formái után Békassy Sándor felső kereskedelmi iskolai tanár rövid beszéd kíséretében a következő határozati javaslatot nyújtotta be:

A Budapest székesfőváros óvóiban, továbbá elemi, polgári és felső kereskedelmi iskoláiban alkalmazott tanítók és tanárok 1910. évi október 29-én az Ujvárosházán tartott egyetemes gyűlésükön rámutattak arra a köztudomású tényre, hogy a székesfőváros fölsorolt alkalmazottai a beállott nagyfokú drágulás következtében fizetési viszonyai a közgyűlésen résztvevő fővárosi alkalmazottak mai fizetésénél minden tekintetben kedvezőbbek. Megállapította végül a nagygyűlés, hogy a székesfőváros számadásainak és legutolsó költségvetésének tételei között egyrészt nagy megtakarítások volnának eszközölhetők, másrészt a terhek fokozása és helyes arányosítása által a bevételek akképp volnának fokozhatók, hogy ezek más városi pótdó terheitől még mindig messze elmaradva, teljesen fedezhetik az immár el nem odázható fizetésemelések összegeit. Mindezek alapján a nagygyűlés azzal a kérelemmel fordult a székesfőváros tanácsához és törvényhatósági bizottságához, hogy a főtisztviselői állásoknál már megkezdett fizetés-emelést a székesfőváros tanítószerelője részére az egyes iskolafajok testületi által annak idején a tanács elé terjesztett javaslatok szerint az 1911-iki költségvetési évtől kezdve szintén adja meg. A javaslat-hoz elsőnek Rákos István szólott az elemi iskolai tanítók részéről. Ezután a polgári iskolai tanárok részéről Ágh Géza előadását Békassy Sándor olvasta föl, majd Székely László kereskedelmi iskolai tanár a kereskedelmi iskolai tanárok képviseletében jelentette ki, hogy a határozati javaslatot elfogadja. A nagygyűlés a határozati javaslatot egyhanguan, nagy lelkesedéssel elfogadta és megbizta a megválasztott tisztikart, hogy a memorandumot terjessze be a tanács tagjaihoz, adják át a törvényhatósági bizottság tagjainak és folytassák az agitációt.

Szabályrendelet a gázszolgáltatásról. A főváros törvényhatósági bizottsága csütörtöki ülésében fogja tárgyalni azt a szabályrendelet-tervezetet, a melyet a kiküldött albizottság a gázszolgáltatásról készített. A szabályrendelet szerint gázcső lefektetése, gázóra föllállítása stb. a főváros kizárólagos joga. A gázóra világítás céljára köbméterenkint 20 fillér, minden más célra 16 fillér. Gázt vagy kokszot olcsóbb áron vagy ingyen senki sem kaphat. A főváros gázművei igazgatásának szervezéséről szóló fejezet megállapítja a főváros egyéb vagyonától különválasztva kezelt gázüzemek igazgatóságának, valamint a közgyűlésnek és tanácsnak hatáskörét. A közgyűlés hatáskörébe tartozik nevezetesen a gáz eladása árának megállapítása. A szabályrendelet kimondja, hogy a gázgyárak alkalmazottai más ipari vagy kereskedelmi vállalatnál semmiféle állást vagy tisztséget nem vállalhatnak.

A községi takarékpénztár. A főváros törvényhatósági bizottságának legközelebbi közgyűlésén Bódy Tivadar dr. tanácsos válaszul fog Biró Henrik bizottsági tagnak a községi takarékpénztár alapszabályainak jóváhagyása ügyében. Folkusházy Lajos pedig Füredi Mór dr. bizottsági tagnak a gombamérgezés ügyében való interpellációjára.

A házbérlővédelem bevallása. A pénzügyminiszter elrendelte, hogy a háztulajdonosoknak november 2-ától 30-ig kell bevallaniuk, hogy a házaikban levő lakóktól mennyi bért szednek. Budapestben a bevalláshoz szükséges nyomtatványt minden egyes háztulajdonosnak hivatalból fogják kézbesíteni, de azért a szükséges nyomtatvány kézbesítésének elmaradása nem menti a háztulajdonost vallo-másának idejében való beadása alól. Az általános adóösszeírást, az új adótörvények életbeléptetését tudvalevően elhalasztották az 1913. év végéig. Eppen